

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Krājaizdevu sabiedrību aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi" anotācija

Nosaukums	Krājaizdevu sabiedrību aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi
Dokumenta veids	Latvijas Bankas noteikumi
Izdošanas pamatojums	Krājaizdevu sabiedrību likuma 20. panta trīspadsmitā daļa
Mērķis un būtība	<p>Krājaizdevu sabiedrības (turpmāk – sabiedrība) aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumu mērķis ir izpildīt Latvijas Bankai Krājaizdevu sabiedrību likumā un Latvijas Bankas likumā deleģēto pienākumu finanšu tirgus uzraudzības jomā, detalizētāk regulējot sabiedrību darbību.</p> <p>Pašreiz minētā mērķa sasniegšanu nodrošina Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 27. oktobra normatīvie noteikumi Nr. 199 "Krājaizdevu sabiedrību aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas normatīvie noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 199), taču saskaņā ar Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punktu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas līdz 2022. gada 31. decembrim izdotie ārējie normatīvie akti piemērojami līdz dienai, kad stājas spēkā attiecīgie Latvijas Bankas ārējie normatīvie akti, bet ne ilgāk kā līdz 2024. gada 31. decembrim.</p> <p>Ņemot vērā minēto, Latvijas Banka ir izstrādājusi noteikumu projektu "Krājaizdevu sabiedrību aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi" (turpmāk – noteikumu projekts), kas aizstās noteikumus Nr. 199, un tāpat kā līdz šim šo noteikumu prasības būs saistošas Latvijā reģistrētām sabiedrībām.</p> <p>Noteikumu projekts nosaka prasības:</p> <ol style="list-style-type: none">1) aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanai, tostarp novērtēšanas regularitātei, sabiedrības valdes atbildībai par novērtēšanas procesu, kā arī aizņēmēja kredīspējas novērtēšanai aktīvu kvalitātes novērtēšanas kontekstā;2) aktīvu klasificēšanai standarta, uzraugāmos, zemstandarta, šaubīgos un zaudētos kredītos;3) uzkrājumu veidošanai nedrošiem parādiem atbilstoši aktīva klasifikācijai vai novērtējot aizņēmēja nākotnes naudas plūsmu;4) aktīvu vērtēšanai grupās;5) pārstrukturētu aktīvu novērtēšanai;6) aktīvu un uzkrājumu uzskaiti sabiedrības grāmatvedībā. <p>Kopumā noteikumu projekts satur prasības, kas ir identiskas noteikumiem Nr. 199, izņemot šādas pārmaiņas, kas balstītas uz Latvijas Bankas uzraudzības praksi:</p> <ol style="list-style-type: none">1) ieviesta nodrošinājuma definīcija, skaidrojot, ka nodrošinājums var būt tikai noguldījums, vērtspapīri, kustamā manta vai nekustamais īpašums, kuri ir iekļāti uz līguma pamata, par ko izdarīti ieraksti atbilstošajos reģistros, un kuri aizdevējam kalpo kā kredīta atmaksas avots gadījumā, ja aizņēmējs nespēj nodrošināt parāda samaksu;2) samazināts visaptverošas aktīvu kvalitātes vērtēšanas biežums, nosakot divu pakāpju pieeju – visaptverošu aktīvu kvalitātes

	<p>novērtējumu sabiedrība veic vienu reizi gadā, savukārt katru ceturksni tā novērtē aktīvus, balstoties uz kavējuma dienu aprēķinu un informāciju, kas nonākusi sabiedrības rīcībā un kas liecina, ka notikusi būtiska kāda aktīva vai kādu ārpusbilances saistību kvalitātes pasliktināšanās;</p> <p>3) lai samazinātu administratīvo slogu, noteikts, ka sabiedrības revīzijas komisija ne retāk kā reizi gadā veic portfeļa kvalitātes izvērtējumu un iesniedz savu vērtējumu sabiedrības valdei;</p> <p>4) precizēts, ka nodrošinājums nav noteicošais kritērijs, pieņemot lēmumu par kredīta piešķiršanu, un to neuzskata par primāro kredīta atmaksas avotu, izņemot kredītus, kuriem līgumā ir paredzēta kredīta atmaksa no nodrošinājumā esošā īpašuma realizācijas vai sabiedrība ir saņēmusi likvīdu finanšu nodrošinājumu;</p> <p>5) grozīti nosacījumi kredītu klasificēšanai standarta, uzraugāmajos, zemstandarta, šaubīgos un zaudētos kredītos, vienkāršojot kavējuma dienu piemērošanu kredītu klasificēšanai un nosakot detalizētākus nosacījumus kredītiem, kuriem atmaksa paredzēta termiņa beigās vai tie ir no nodrošinājuma atkarīgi kredīti. Sākotnējais ietekmes izvērtējums liecina, ka izmaiņas atsevišķos gadījumos uzlabos aktīvu klasifikāciju un attiecīgi samazinās arī uzkrājumu apmēru, taču izmaiņām nav būtiskas ietekmes uz nepieciešamo uzkrājumu apmēru uzraudzības mērķiem;</p> <p>6) izslēgta prasība individuāli novērtētus kredītus, kas klasificēti kā standarta, ietvert kredītu grupā ar līdzīgiem kredītriska parametriem un novērtēt kopumā, lai noteiktu, vai šādai kredītu grupai pastāv vērtības samazināšanās;</p> <p>7) noteikumu Nr. 199 2. pielikums "Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas pārskats" no 2025. gada tiks pārcelts uz Latvijas Bankas 2022. gada 12. septembra noteikumiem Nr. 218 "Statistisko datu par kredītiestāžu un citu monetāro finanšu iestāžu finansiālo stāvokli (MBP) sagatavošanas un iesniegšanas noteikumi", kuros tiks pievienots mēneša bilances pārskata pakotnei. Attiecīgi pārskats par 2024. gada ceturto ceturksni ir sagatavojams un iesniedzams saskaņā ar noteikumiem Nr. 199.</p> <p>Pārējās noteikumu projekta normas, kuras atšķiras no pašlaik spēkā esošo noteikumu Nr. 199 atbilstošajām normām, paredz redakcionāla vai tehniska rakstura precizējumus un pamatā ir saistītas ar numerācijas maiņu un ar to saistīto atsauču precizēšanu un terminu aktualizēšanu.</p>
<p>Leģitīmais mērķis</p>	<p>Noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība un sabiedrības labklājības nodrošināšana.</p> <p>Šo pamattiesību aizsardzību Latvijas Banka īsteno, nodrošinot finanšu tirgus uzraudzību, kurai ir vitāla nozīme finanšu sistēmas un ekonomiskajā attīstībā, iespējami pilnīgākajā veidā, lai veicinātu sabiedrības uzticēšanos finanšu tirgum un tā dalībniekiem un Latvijas Bankai kā konkrēto finanšu tirgus dalībnieku uzraugam, kas nodrošina to tiesisku un sabiedrības interesēm atbilstošu darbību.</p> <p>Indivīdam kā finanšu tirgus sistēmas daļai ir būtiski apzināties un saņemt to aizsardzības līmeni, kuru tam nodrošina finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības uzraugs (Latvijas Banka), un attiecīgi Latvijas Banka finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības uzrauga lomā ir atbildīga</p>

	<p>par tādu pasākumu veikšanu, kas aizsargā indivīda pamattiesības. Respektīvi, indivīds ir tiesīgs paļauties uz finanšu sistēmas taisnīgu uzraudzību, pretējā gadījumā indivīdam zūd uzticība finanšu sistēmai un motivācija būt šīs sistēmas dalībniekam.</p> <p>Nosakot finanšu tirgus dalībniekiem prasības un veicot to ievērošanas pārbaudes, Latvijas Banka nodrošina tai Latvijas Bankas likumā noteikto pienākumu – veicināt ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti – izpildi. Līdz ar to noteikumu projekts ir nepieciešams, lai Latvijas Banka noteiktu prasības sabiedrību aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmai, kas ļaus savlaicīgi novērtēt aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitāti, atbilstoši klasificēt aktīvus un veidot uzkrājumus nedrošiem parādiem.</p> <p>Atbilstoši veikta aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes novērtēšana un uzkrājumu veidošana nodrošina, ka sabiedrība piesardzīgi novērtē sava aktīvu portfeļa kvalitāti un adekvāti atspoguļo savu finanšu stāvokli un darbības rezultātus, kā arī korekti uzrāda kapitāla pietiekamības un citus regulējošās prasībās noteiktos rādītājus.</p>
<p>Samērīgums</p>	<p>Nosakot sabiedrībām prasības attiecībā uz aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes novērtēšanu un uzkrājumu veidošanu, tiek nodrošināta vienota tirgus dalībnieku izpratne un pieeja regulējošo prasību interpretācijai un piemērošanai.</p> <p>Ja sabiedrības neveic aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes novērtēšanu un uzkrājumu veidošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tas var ietekmēt to kapitāla pietiekamības un citu regulējošās prasībās noteikto rādītāju aprēķina pareizību. Lai nodrošinātu ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību, ir būtiski pēc iespējas mazināt un novērst minēto risku.</p> <p>Līdz ar to atbilstošākais veids, kā noteikt finanšu tirgus dalībniekiem vienotas prasības aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes novērtēšanai un uzkrājumu veidošanai, ir izdot tiem saistošus noteikumus. Citas alternatīvas jautājuma noregulēšanai un vienotu prasību noteikšanai nebūtu efektīvas un nesasniegtu izvirzīto mērķi, jo nenodrošinātu vienveidīgu piemērošanu.</p> <p>Izraugoties piemērotāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai, Latvijas Banka izvērtēja, ka nebūtu atbilstoši izdot, piemēram, zemāka ranga normatīvos aktus, kuri nebūtu tirgus dalībniekam juridiski saistoši. Turklāt noteikumu projekta izstrādi pilnvarojošās normas skaidri norāda uz noteikumu izstrādi. Vienlaikus ar noteikumu projektu tiek noteiktas prasības, kuras Latvijas Banka uzraudzības ietvaros var konkrēti kontrolēt un nepieciešamības gadījumā par konkrētu prasību pārkāpumu piemērot finanšu tirgus dalībniekam korektīvos pasākumus vai sankcijas.</p> <p>Respektīvi, normatīvais akts kopumā un tajā ietvertās tiesību normas atbilst samērīguma principam, jo, pirmkārt, ar noteikumu projekta ieviešanu tiek sasniegts leģitīmais mērķis (citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība) un, otrkārt, nav iespējams pēc būtības īstenot citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzību ar citiem līdzekļiem, kā arī nepastāv tādi alternatīvi līdzekļi, kas sasniegtu leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē. Ņemot vērā iepriekš</p>

	<p>minētos apstākļus, sabiedrības ieguvums būs lielāks par papildu slogu un resursu ieguldījumu (ņemot vērā jau esošās prasības), kas konkrētajam finanšu tirgus dalībniekam varētu rasties ar uzliktajiem pienākumiem, un tos atsver sagaidāmie ilgtermiņa ieguvumi stabilāka finanšu sektora veidā.</p>
Spēkā stāšanās	Noteikumu projekts stāsies spēkā 2025. gada 1. janvārī.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Normatīvā akta izdošana neietekmēs Latvijas Bankas budžeta ieņēmumus un izdevumus.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	<p>Kopumā noteikumu projekts neparedz būtiskas izmaiņas. Noteikumu projektā ietvertās izmaiņas, t. sk. prasības saistībā ar pārmaiņām iekšējos procesos, radīs papildu administratīvo slogu un izmaksas finanšu tirgus dalībniekiem, uz kuriem ir attiecināmas noteikumu projekta prasības.</p> <p>Administratīvās izmaksas precīzi nav aprēķināmas, jo finanšu tirgus dalībnieku administratīvās izmaksas šajā gadījumā atkarīgas no vairākiem faktoriem, piemēram, no tā, vai noteikumu projektā ietverto prasību ieviešanai finanšu tirgus dalībnieks izmantos iekšējos vai ārējos resursus. Tomēr ilgtermiņā administratīvais slogs un izmaksas samazināsies.</p>
Saistītie dokumenti	<p>Ar noteikumu projektu saistītie dokumenti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Krājaizdevu sabiedrību likums; 2) noteikumi Nr. 199; 3) Latvijas Bankas 2022. gada 12. septembra noteikumi Nr. 218 "Statistisko datu par kredītiestāžu un citu monetāro finanšu iestāžu finansiālo stāvokli (MBP) sagatavošanas un iesniegšanas noteikumi".
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Noteikumu projektu nav nepieciešams saskaņot ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	<p>Noteikumu projekts tiks publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", un par to būs iespējama sabiedrības līdzdalība.</p> <p>Vienlaikus par noteikumu projektu un notiekošo sabiedrības līdzdalību individuāli tiks informēta Krājaizdevu Apvienība un Latvijas Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību savienība, kā arī ārpus asociācijas esošie finanšu tirgus dalībnieki, kuriem būs saistoša noteikumu projektā ietverto prasību izpilde.</p> <p>Pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma noteikumu projekts tiks iesniegts izskatīšanai Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē.</p>
Saskaņošanas rezultāti	Saskaņošanas procesā un sabiedrības līdzdalības gaitā saņemto priekšlikumu un iebildumu apkopojums par noteikumu projektu tiks aktualizēts pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma.